

Öğrenci Bağlılığı Araştırmalarındaki Güncel Eğilimlerin İncelenmesi

Examining Current Trends in Student Engagement Studies

Yusuf YILDIRIM , Öğretmen, Eskişehir Şehit Mutlu Yıldırım Ortaokulu (MEB), yusufyildirim@anadolu.edu.tr

Hakan ALTINPULLUK , Doç. Dr., Anadolu Üniversitesi, hakanaltinpulluk@anadolu.edu.tr

---

Yıldırım, Y. ve Altınpulluk, H. (2022). Öğrenci Bağlılığı Araştırmalarındaki Güncel Eğilimlerin İncelenmesi. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi*, 13(1), 251-273.

Geliş tarihi: 07.11.2020

Kabul tarihi: 18.02.2022

Yayımlanma tarihi: 28.06.2022

Öz. Bu araştırma, öğrenci bağlılığı kapsamında alanyazında mevcut durum değerlendirmesi yapmak amacıyla sistematik derleme ile desenlenmiştir. Web of Science veri tabanında Sosyal Bilimler Atıf Dizininde (SSCI) yapılan tarama sonuçlarında, 2010-2019 yılları arasında öğrenci bağlılığı alanında yayınlanmış makaleler, araştırma soruları ile belirlenmiş ölçütler çerçevesinde betimsel içerik analizi yöntemiyle analiz edilmiştir. Araştırmada, başlığında öğrenci bağlılığı alanında yayınlanmış 80 makale üzerinden veri toplanmıştır. Öğrenci bağlılığı ile ilgili makalelerin yayımlandıkları yıllara göre, dergilere göre, çalışılan konulara ve kuramsal altyapılarına göre dağılımı belirlenmiştir. Ayrıca, makalelerde kullanılan yöntemlerin, çalışma gruplarının, veri toplama araçlarının, veri analiz tekniklerinin ve anahtar kelimelerin dağılımı ortaya konmuştur. Öğrenci bağlılığı kapsamında araştırma konusu olarak en fazla öğrenci bağlılığını belirlemeye yönelik araştırmalar ve öğrenci bağlılığına yönelik etki araştırmaları gerçekleştirilmiştir. Araştırmaların kuramsal altyapısı bağlamında, en çok kullanılan kuramın aktif öğrenme kuramı olduğu görülmektedir. Ayrıca, gerçekleştirilen çalışmalarda en fazla nicel yöntemin kullanıldığı anlaşılmaktadır. Araştırmalarda kullanılan diğer yöntemler ise nitel, kuramsal, karma ve tarama yöntemi kullanılan araştırmalar olarak sıralanmaktadır. Araştırma kapsamında elde edilen bulgular alanyazından ulaşılan diğer araştırma bulguları ile ilişkilendirilerek tartışılmıştır. Bu çalışmada elde edilen bulgulara göre, öğrenci bağlılığı kapsamında yapılacak çalışmaların bulgularının yorumlanmasında kullanılacak kuramsal temeller ile araştırma probleminin gerekçelendirilmesinde kullanılacak kavramsal çerçevelerin daha zengin olması gerektiği önerilebilir.

Anahtar Kelimeler: Öğrenci bağlılığı, Sistematik derleme, SSCI dizini, Eğilimler.

Abstract. This study was designed as a systematic review in order to examine the recent research on student engagement. The studies published in the field of student engagement between 2010 and 2019 in the search results of the Social Sciences Citation Index (SSCI) on the Web of Science database were analyzed through descriptive content analysis according to the criteria determined with the research questions. In the research, data was collected from 80 studies previously published in the field of student engagement. The distribution of the studies on student engagement was analyzed according to the years they were published, the journals in which they were published, their subjects, and their theoretical backgrounds. In addition, the methods of the studies, samples, data collection tools, data analysis methods, and keywords were also revealed. The research subject most frequently tackled within the scope of student engagement was found to be studies aimed at identifying the level of student engagement and impact studies on student engagement. In terms of the theoretical backgrounds of the studies, it was observed that active learning theory was the most frequently used theory. In addition, it was seen that the quantitative method was the most frequently used method in these studies. Other methods used in these studies include qualitative, theoretical, mixed, and review methods. The findings of the research were discussed in relation to other research findings in the literature. In the light of the findings of this study, it can be suggested that theoretical foundations used in the interpretation of study findings and conceptual frameworks used in the justification of research problems within the scope of student engagement in future research be more substantial.

Keywords: Student engagement, Systematic review, SSCI index, Trends.

Extended Abstract

Introduction. Increasing and sustaining individuals' engagement in the learning environment is vital for diversifying opportunities for developing 21st-century skills (Bond, 2020; Claro & Ananiadou, 2009). It can be argued based on the findings obtained from the literature that increasing and maintaining student engagement has a positive effect on students' cognitive development and academic outcomes (Ma, Han, Yang, & Cheng, 2015). Since there is no study in the literature that examines the studies on student engagement in SSCI through systematic review method, this research was carried out on the basis of the need to analyze the studies conducted within the framework of student engagement and to provide scientific data on the general view of the studies conducted within the scope of student engagement. Before the research, it was examined whether there was a study that analyzes the studies conducted on student engagement through content analysis, descriptive analysis, systematic review, extended literature review, meta-analysis, or meta-synthesis methods. In the literature review in student engagement, it was found that Bond (2020) studied how the flipped learning approach affects student engagement; Wimpenny and Savin-Baden (2013) studied which themes are used on the application and effects of student engagement in higher education; Henrie, Halverson, and Graham (2015) investigated how student engagement is measured in technology-assisted learning practices. This research, on the other hand, is an original study aiming to analyze the studies on student engagement as a whole without any subject restrictions and to obtain findings on the general view of the studies on student engagement. In addition to the findings in some common aspects analyzed in the abovementioned studies, findings related to the dimensions of research questions have also been included in the analysis. In short, the purpose of this study is to determine the current trends in studies on student engagement published from 2010 to 2019 by systematically reviewing the search results in SSCI on the Web of Science database.

Method. This research was designed as a systematic review. Within the scope of this research, the database "Web of Science Core Collection" was used as a data collection tool. The studies with the phrase "student engagement" in the title were listed as the keyword to be searched on this database. The studies between the years 2010-2019 were targeted as the time range. The studies published in 2020 were not included in the research because the year had not yet ended at the time of the literature review. Other publication types were excluded by filtering in only the studies included in the Web of Science database. In addition, "Education Educational Research", "Education Scientific Disciplines", "Psychology Educational", and "Education Special" categories were selected out of the categories related to education, and studies from fields other than education were not included in the analysis. In addition, only open access studies in the search results were filtered in. Since one study was in Spanish and the other study was considered out of scope, of the 82 studies accessed, a total of 80 studies were included in the analysis. A table was created to analyze the data in the studies. In each column of the table, headings to be analyzed in line with the research purpose and research questions were entered.

Results. When the studies on student engagement are examined by the years in which they were published, a decrease in the number of studies is observed in 2013, 2014, and 2019 compared to the previous year, while an increase is observed in the other years compared to the previous year. It can be stated that the linear increase from 2014 to 2019 has a breaking point in 2019. In journals indexed in SSCI, the highest number of studies were conducted in 2018 with 19 studies, and no study on student engagement was found in 2014. When the research topics of the studies on student engagement are examined, it is seen that there are studies carried out to identify the level of student engagement as the research subject within the scope of student engagement. When the theoretical backgrounds of the studies on student engagement are examined, it is seen that the most frequently

used theory in the theoretical backgrounds of the studies is the active learning theory. When the conceptual frameworks used in the studies on student engagement are examined, it is seen that student engagement is the most frequently used conceptual framework of the studies. When the research methods of the studies on student engagement are examined, it is seen that quantitative methods are the most frequently used methods in the studies on student engagement.

Discussion and Conclusion. The fact that the journals with a high citation index in the field of education are the journals with the highest number of studies published on student engagement reveals the importance of the subject of student engagement. No other research has been found in the literature that examines all subjects, theoretical backgrounds, and conceptual frameworks that can be addressed without any subject restrictions within the framework of student engagement. This shows that this research is a unique case study within the scope of student engagement. The findings regarding the research methods used in the studies are similar to the research methods shared in the research results of Bond (2020) and Montgomery (2019) while different from the frequency of use of the research methods. The findings regarding the samples and data collection tools used in the studies are similar to the samples shared in the research results of Bond (2020), Henrie, Halverson, and Graham (2015) while different from the frequency of use of the study groups.

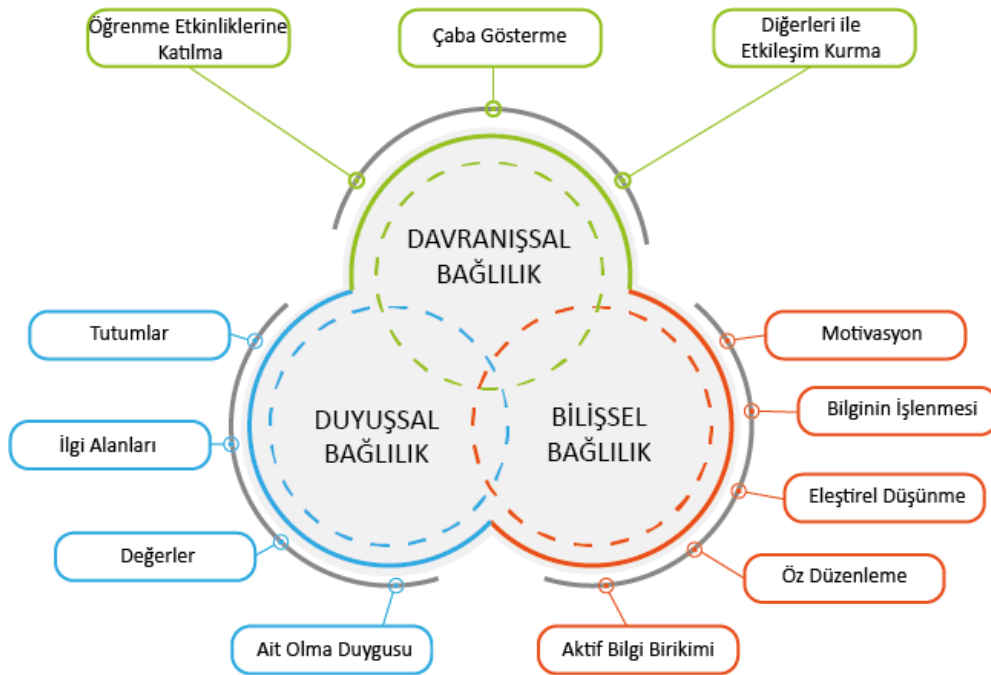

Giriş

21. yüzyılda bireylerin toplumsal yaşama uyum sağlaması ve iş dünyasındaki beklentileri karşılama için yaşam boyu öğrenme süreçlerini destekleyecek 21. yüzyıl öğrenme becerilerine ve bireylerin öğrenme ortamlarına bağlılıklarına ihtiyaç duyulduğu anlaşılmıştır (Yıldırım, 2021). Bireylerin yaşam boyu öğrenme sürecinde karşılaştığı zorluklara rağmen öğrenmeyi sürdürmede istekli olmasında bireylerin öğrenme ortamlarına olan bağlılıklarının artırılmasının önemli olduğu düşünülmektedir (Ergün, 2014). Yıldırım (2021) tarafından Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi öğrencileri üzerinde gerçekleştirilen bir araştırmada öğrencilerin 21. yüzyıl öğrenme becerileri düzeyleri arttıkça açık ve uzaktan eğitim ortamlarındaki öğrenci bağlılık düzeylerinin de arttığı tespit edilmiştir. Bu araştırmadan elde edilen sonuç, bireylerin öğrenme ortamlarına bağlılıklarının artırılması ve sürdürülmesi, onların 21. yüzyıl becerilerini geliştirme fırsatlarının çeşitlenmesi için hayati öneme sahip olduğunu (Bond, 2020; Claro ve Ananiadou, 2009) destekler niteliktedir. Öğrenci bağlılığını artırmanın ve sürdürmenin öğrencilerin bilişsel gelişimi ve akademik çıktılarını üzerinde olumlu yönde büyük bir etkiye neden olduğu da alanyazından elde edilen bulgulara dayanarak söylenebilir (Ma, Han, Yang ve Cheng, 2015). Ergün ve Usluel'e (2015) göre bireylerin dersi bırakmalarının önlenmesiyle, istedik öğrenme kazanımları elde edilmesi büyük ölçüde sağlanabilir. Friedrich, Bluemenfeld ve Paris'e (2004) göre öğrencilerin öğrenme ortamlarına bağlılıkları arttıkça, öğrencilerin öğrenme çıktıları ve bilişsel gelişimleri de o ölçüde artabilmektedir. Öğrencilerin istenen davranışı göstererek hedeflenen sonuçlara ulaşma çabalarının kalitesini ortaya koyan öğrenci bağlılığı, onların okulda, sınıfta veya çevrimiçi ortamlarda öğrenme deneyimlerindeki faaliyetlere harcadıkları emeğin ve bu faaliyetleri tamamlama yönündeki çabanın bir göstergesi olarak nitelendirilebilir.

Alanyazında öğrenci bağlılığı, Karakoç (2019) tarafından öğrencilerin ortama dair olumlu davranışları, aidiyet duyguları ve eğitsel etkinliklere bağlılık dereceleri, Günüş (2013) tarafından çaba, sosyal ve akademik entegrasyon, iyi uygulamalar, öğrenci etkileşimleri, dahil olma, harcanan zaman ve çıktı gibi bazı kavramların bir bütünü olarak ifade edilmiştir. Zhang ve Hyland (2018) öğrenci bağlılığına yönelik daha genel bir kavram geliştirerek, öğrencilerin yeterliklerini kullanmaları yönünde merak, ilgi ve isteklilik derecesini bir araya getiren şemsiye bir kavram olduğunu ortaya koymuştur.

Öğrenci bağlılığının bilişsel, duyuşsal ve davranışsal olmak üzere 3 boyutu bulunmaktadır (Fredricks ve diğerleri, 2004; Schindler, Burkholder, Morad ve Marsh, 2017). Bilişsel bağlılık, öğrencinin öğrenilecek konuya ilişkin karmaşık kavramları anlamak ve üst düzey becerileri sergilemek için gerekli gayreti göstermede istekli olmasını ifade etmektedir (Ergün, 2014). Öğrenme motivasyonu, akademik zorlukların üstesinden gelme, bilginin işlenmesi, eleştirel düşünme, öz-düzenleme ve aktif bilgi birikimi bilişsel bağlılık göstergeleri arasındadır (Fredricks ve diğerleri, 2004; Schindler, Burkholder, Morad ve Marsh, 2017). Duyuşsal bağlılık, öğrencilerin okula, öğretmenlerine, derse yönelik ilgi, mutluluk, üzüntülerine yönelik olumlu duygusal tepkilerini içerir (Karakoç, 2019). Öğrenmeye yönelik tutumlar, ilgi alanları, değerler ve bir öğrenme topluluğuna ait olma duygusu duyuşsal bağlılık göstergeleri arasındadır (Fredricks ve diğerleri, 2004; Schindler, Burkholder, Morad ve Marsh, 2017). Davranışsal bağlılık, öğrencilerin okula, öğretmenlerine, derse yönelik kurallara uyma, dikkat etme, gayret gösterme, soru sorma, sınıf tartışmalarına katılma gibi öğrenme ve akademik görevler ile ilgili olumlu davranışları içerir (Ergün, 2014; Karakoç, 2019). Öğrenme etkinliklerine katılmak için öğretmen ve diğer öğrencilerle etkileşim kurma, harcanan çaba davranışsal bağlılık göstergeleri arasındadır (Fredricks ve diğerleri, 2004; Schindler, Burkholder, Morad ve Marsh, 2017). Şekil 1'de öğrenci bağlılığı boyutları ve göstergeleri görülmektedir.

Şekil 1. Öğrenci bağlılığı boyutları ve göstergeleri (Fredricks vd., 2004; Schindler vd., 2017'den uyarlanmıştır)

Alanyazında öğrenci bağlılığı kapsamında SSCI dizininde yayınlanan makalelerin sistematik derleme yöntemi ile incelendiği bir araştırmaya rastlanılmaması nedeniyle bu araştırma, öğrenci bağlılığı çerçevesinde yapılmış çalışmaların birlikte değerlendirilmesi ve öğrenci bağlılığı kapsamında yapılan çalışmaların genel görünümü hakkında bilimsel veriler sağlamaya yönelik çalışma yapılması gereksiniminden yola çıkılarak gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya başlamadan önce öğrenci bağlılığı çerçevesinde yapılmış çalışmaları içerik analizi, betimsel analiz, sistematik tarama, genişletilmiş alanyazın taraması, meta analiz veya meta sentez tekniği ile değerlendiren çalışma olup olmadığı incelenmiştir. SSCI dizininde 2010-2019 yılları arasında öğrenci bağlılığı alanında yayınlanmış çalışmalara ulaşılmıştır. Aşağıda bu araştırmaların analiz gerçekleştirildiği yıllar, başlığı, araştırmaların yazarları, araştırmaların amacı, kullanılan veri tabanları ve analiz edilen yayın sayılarına ilişkin bilgiler sunulmuştur.

Aparicio, Iturralde ve Masada (2021) bütüncül bibliyometrik analiz tekniğiyle, öğrenci bağlılığı araştırma alanlarını inceleyerek, 1998-2018 yılları arasında özellikle Yükseköğretim düzeyindeki öğrenci bağlılığı araştırmalarını Web of Science, Scopus, ve Google Scholar veritabanlarını kullanarak haritalandırmışlardır. Bond (2020), sistematik tarama modeli ile desenlediği araştırmasında, ters çevrilmiş öğrenme yaklaşımının öğrenci bağlılığını nasıl artırdığını, nasıl etkilediğini daha iyi anlamak ve gelecekteki uygulama ve araştırmalarda uygulayıcılara ve araştırmacılara rehberlik etmek için ters çevrilmiş öğrenme ve K-12'de öğrenci katılımı ile ilgili araştırmaları, araştırmaların gerçekleştirildiği ülkeler, eğitim ortamları, katılımcılar, konular, çalışma süreleri ve yöntemleri açısından incelemiştir. Bond (2020), ERIC, Web of Science, Scopus, ProQuest, PsycINFO, Teacher Reference Center, Education Source veri tabanlarından 2012-2018 yılları arasında 62 makale, 26 tez, 5 kitap bölümü ve 9 bildiri çalışmasını analiz etmiştir. Montgomery (2019), tarama modeli ile desenlediği araştırmasında, yükseköğretimde öğrenci bağlılığı ve uluslararasılaşma tezleri uluslararasılaşma yapıları, uluslararasılaşma ile öğrenci bağlılığı coğrafyaları, tezlerin araştırma yöntemleri açısından analiz etmiştir. Montgomery (2019), İngiliz Kütüphanesi veri havuzu EThOS'tan 2008-2018 yılları arasında 94

doktora tezini analiz etmiştir. Wimpenny ve Savin-Baden (2013), nitel araştırma sentezi modeli ile desenlenen bu çalışmada, yükseköğretimde öğrenci bağlılığı ile ilgili nitel araştırmaları ilişkiler arası bağlılık, özerklik olarak bağlılık, duygusal bağlılık, bağlanma ve ayrılma olarak bağlılık temaları altında analiz etmiştir. Wimpenny ve Savin-Baden (2013), ERIC, Academic Search Complete, ASSIA, Open University (HEER), Routledge, SAGE Journals veri tabanlarından 2000-2011 yılları arasında 9 makale çalışmasını analiz etmiştir. Schindler vd. (2017), alanyazın taraması yaptığı araştırmasında, web-konferans yazılımı, bloglar, wiki'ler, sosyal ağ siteleri (Facebook ve Twitter) ve dijital oyunların öğrenci bağlılığını nasıl etkilediğine ilişkin araştırmaları analiz etmişlerdir. Schindler vd. (2017), Google Scholar, Academic Search Complete, Communication & Mass Media Complete, Computers & Applied Sciences Complete, Education Research Complete, ERIC, PsycARTICLES, PsycINFO veri tabanlarından 2011-2016 yılları arasında 69 makaleyi analiz etmişlerdir. Henrie, Halverson ve Graham (2015), alanyazın taraması yaptıkları araştırmalarında, teknoloji destekli öğrenme uygulamalarında öğrenci bağlılığının nasıl ölçüldüğünü belirlemek için araştırmaları analiz etmişlerdir. Henrie, Halverson ve Graham (2015), Education Resources Information Center (ERIC), Education Full Text, Computers and Applied Sciences Complete (CASC) veri tabanlarından 2012-2014 yılları arasında 176 makale çalışmasını analiz etmişlerdir. Lei, Cui ve Zhou (2018), meta analiz yaptıkları araştırmalarında, öğrenci bağlılığı ve akademik başarı arasındaki ilişkiyi inceleyen araştırmaları analiz etmişlerdir. Lei, Cui ve Zhou (2018), Çince yayınların yer aldığı CNKI, VIP, Wanfang, İngilizce yayınların yer aldığı Web of Science, Elsevier SDOL, EBSCO, Springer, PsycINFO, ProQuest Digital Dissertations veri tabanlarından 2003-2015 yılları arasında 69 makale çalışmasını analiz etmişlerdir.

Alanyazında öğrenci bağlılığı ile ilgili gerçekleştirilen tarama çalışmalarında Bond (2020), ters çevrilmiş öğrenme yaklaşımının öğrenci bağlılığını nasıl etkilediğini; Montgomery (2019), yükseköğretimde öğrenci bağlılığı ve uluslararasılaşma tezlerini; Wimpenny ve Savin-Baden (2013), yükseköğretimde öğrenci bağlılığının uygulaması ve etkileri konusunda hangi temaların kullanıldığını; Schindler, Burkholder, Morad ve Marsh (2017), web-konferans yazılımı, bloglar, wiki'ler, sosyal ağ siteleri ve dijital oyunların öğrenci bağlılığını nasıl etkilediğini; Henrie, Halverson ve Graham (2015), teknoloji destekli öğrenme uygulamalarında öğrenci bağlılığının nasıl ölçüldüğünü; Lei, Cui ve Zhou (2018), öğrenci bağlılığı ve akademik başarı arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla analizler gerçekleştirilmiştir. Bu araştırma ise, öğrenci bağlılığı alanında herhangi bir konu kısıtlamasına gidilmeden öğrenci bağlılığı çerçevesinde yapılmış çalışmaların birlikte değerlendirilmesine, öğrenci bağlılığı kapsamında yapılan çalışmaların genel görünümü hakkında öncü bulgular elde edilmesine yönelik özgün bir çalışma niteliği taşımaktadır. Yukarıda bahsedilen çalışmalarda analiz edilen bazı ortak boyutlardaki bulgulara ek olarak, bu araştırma kapsamında araştırma sorularında yer verilen boyutlara yönelik bulgular da analize dâhil edilmiştir. Bu anlamda bu çalışmada yukarıda kısaca bahsedilen çalışmalardan farklı olarak ilk defa incelenecek boyutlar bulunmaktadır. Bu boyutlar araştırma sorularında yer verilen makalelerin yayınlandıkları yıllar, atıf indekslerine göre yayınlandıkları dergiler, makalelerde çalışılan konular, makalelerin kuramsal altyapıları ve kavramsal çerçeveleri, veri analiz teknikleri ve anahtar kelimelerdir. Öğrenci bağlılığı konusunda yapılan araştırmaları sistematik derleme ile değerlendiren bu çalışmanın, konuyla ilgili gelecekte yapılacak araştırmalara da ışık tutacağı düşünülmektedir.

Araştırmanın amacı ve araştırma soruları

Bu araştırmanın amacı, Web of Science veritabanında SSCI dizininde yapılan tarama sonuçlarında 2010-2019 yılları arasında öğrenci bağlılığı alanında yayınlanmış makalelerin sistematik derleme yoluyla bir mevcut durum değerlendirmesinin yapılarak eğilimlerinin belirlenmesidir. Bu doğrultuda aşağıdaki sorulara cevap aranacaktır.

1. Makaleler yayınlandıkları yıllara göre nasıl bir dağılım göstermektedir?

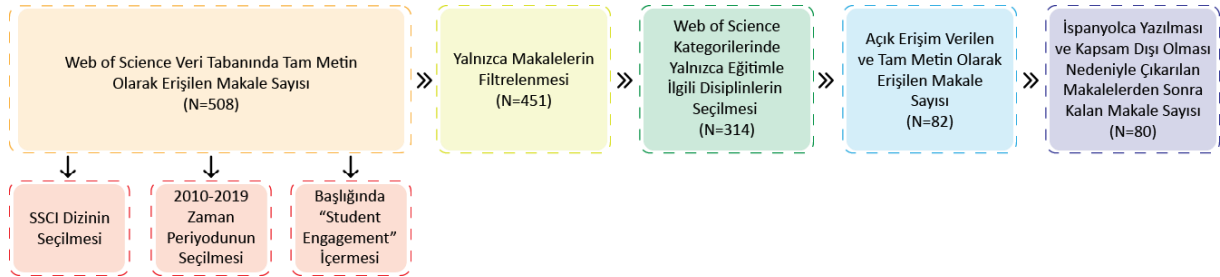
2. Makaleler yayımlandıkları dergiler ve dergilerin atıf indekslerine göre nasıl bir dağılım göstermektedir?
3. Makalelerde çalışılan konular nasıl bir dağılım göstermektedir?
4. Makaleler dayandığı kuramsal alt yapılar ve kavramsal çerçevelere göre nasıl bir dağılım göstermektedir?
5. Makalelerde hangi yöntemler kullanılmıştır?
6. Makalelerde veri toplanan çalışma gruplarının dağılımı nasıldır?
7. Makalelerde kullanılan veri toplama araçları nasıl bir dağılım göstermektedir?
8. Makalelerde kullanılan veri analiz tekniklerinin dağılımı nasıldır?
9. Makalelerde kullanılan anahtar kelimelerin dağılımı nasıldır?

Yöntem

Bu araştırma, sistematik derleme çalışması olarak desenlenmiştir. Sistematik derleme çalışması, belli bir araştırma sorusuna cevap verebilmek amacıyla, araştırma sorusuyla ilgili yayınların önceden belirlenmiş ölçütler çerçevesinde bir araya getirilerek sentezlenmesidir (Bellibaş ve Gümüş, 2018). Bu araştırmanın ve kullanılan yöntemin etik ilkelere uygun olduğuna ilişkin Anadolu Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulundan (10.09.2020-53293) etik kurul izni alınmıştır.

Makaleleri Dahil Etme ve Çıkarma Ölçütleri

Bu araştırma kapsamında seçilen makaleleri araştırmaya dahil etme ve çıkarma ölçütleri Şekil 2’de gösterilmektedir.

Şekil 2. Makaleleri dahil etme ve çıkarma ölçütleri

Şekil 2’de görüldüğü gibi, bu araştırma kapsamında veri toplama aracı olarak, “Web of Science Core Collection” adlı veritabanı kullanılmıştır. Bu veritabanında taranacak anahtar kelime olarak, başlığında “student engagement” içeren makalelerin listelenmesi sağlanmıştır. Başlık dışında yapılan diğer taramalarda öğrenci bağlılığı kavramıyla ilgisi olmayan çok fazla çalışmayla karşılaşıldığı için yalnızca “başlık” seçiminin en sağlıklı yol olduğu görülmüştür. Yapılan taramada, öncelikle atıf indeksi olarak SSCI seçilmiştir. SSCI dizini toplam 28 ölçütte, atıf etkinliğini birincil etki göstergesi olarak kullanarak, 58 Sosyal Bilimler disiplini 3400’den fazla dergiyi dizinlemekte ve alanlarındaki en saygın dergileri bünyesinde barındırmaktadır (Web of Science, 2020). SCI dizininde Fen ve Mühendislik alanında gerçekleştirilen çalışmalar yoğunlukla yer almaktadır. Eğitim Bilimleri çalışmaları SSCI dizininde yer aldığı için SSCI dizini tercih edilmiştir. Zaman aralığı olarak son 10 yıllık periyot seçilmiş ve 2010-2019 yılları arasındaki makaleler hedeflenmiştir. Tarama yapıldığı sırada, 2020 yılı henüz tamamlanmadığı için araştırmaya dahil edilmemiştir. Web of Science veri tabanında yalnızca makalelerin filtrenmesi sağlanarak diğer yayın türleri çıkarılmıştır. Ayrıca kategorilerden,

eğitim ile ilgili kategoriler olan “Education Educational Research”, “Education Scientific Disciplines”, “Psychology Educational” ve “Education Special” kategorileri seçilerek, eğitim alanı dışında diğer disiplinlerden makaleler analize dahil edilmemiştir. Ayrıca, yine tarama seçeneklerinde bulunan yalnızca açık erişimli makalelerin filtrelenmesi sağlanmıştır. Erişilen 82 makalede, bir makalenin İspanyolca olması ve bir makalenin de kapsam dışı olarak değerlendirilmesi nedeniyle toplam 80 makale analiz için hazır hale getirilmiştir.

Verilerin Analizi

Makalelerdeki verilerin analiz edilebilmesi için bir tablo oluşturulmuştur. Oluşturulan tablonun her bir sütununa, araştırma amacı ve araştırma soruları doğrultusunda analiz edilecek başlıklar girilmiştir. Veriler betimsel içerik analizi yöntemi ile analiz edilmiştir. Betimsel içerik analizi, belirli bir konu üzerinde gerçekleştirilen çalışmaların ele alınıp eğilimlerini ve araştırma sonuçlarını tespit etmek amacıyla gerçekleştirilen bir analiz yöntemidir (Çalık ve Sözbilir, 2014). Verilerin analizi sürecinde, benzer içerikler aynı kategoride birleştirilmiş ve istatistiksel olarak yüzde ve sıklık kullanılmıştır. Veriler analiz edildikten sonra güvenilirlik çalışması gerçekleştirilerek araştırmacıların kodlamalarındaki tutarlılık kontrol edilmiştir. Kodlayıcılar arası tutarlılığın hesaplanmasında Miles ve Huberman’ın (1994) ‘Uzlaşma yüzdesi = $[Görüş Birliği / (Görüş Birliği + Görüş Ayrılığı)] \times 100$ ’ şeklindeki formülü kullanılarak uyum düzeyi %93 olarak ortaya çıkarılmıştır. Gerçekleştirilen analizler tablo ve grafiklerle görselleştirilerek sunulmuştur.

Araştırmanın Sınırlılıkları

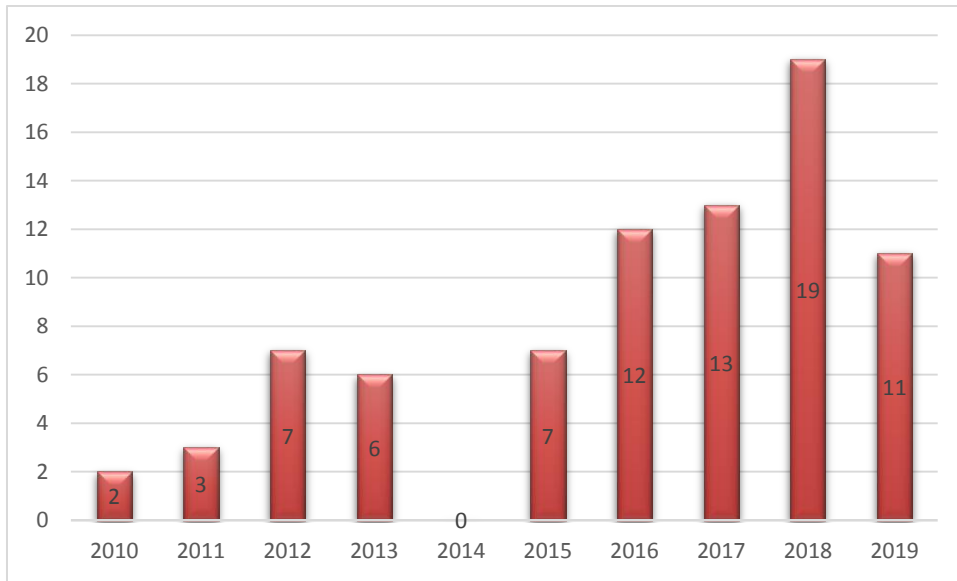
Bu araştırmanın bazı sınırlılıkları bulunmaktadır. Sistematik derleme modeli ile incelenen makaleler Web of Science veri tabanında yalnızca SSCI dizininde aranmıştır. Farklı veritabanları ve dizinlerin seçilmemesi bir sınırlılık olarak değerlendirilebilir. Makaleler Web of Science veri tabanında aranırken arama kriterleri bağlamında yalnızca makalelerin başlıklarında öğrenci bağlılığı ifadesinin geçmesi yeterli görülmüştür. Başlık dışında yapılan anahtar sözcükler ve metin içi filtreleri ilgisiz çalışmaları listelediği için böyle bir yöntem izlenmiştir. Bir diğer sınırlılık tarama seçeneklerinde yalnızca açık erişimli makalelerin filtrelenmesi olarak belirtilebilir. Açık erişimi olmayan çalışmalar sistematik olarak incelenmemiştir. Makaleler seçilirken çalışmaların yalnızca 2010-2019 yılları arasında gerçekleştirilmiş olmasının tercih edilmesi de araştırmanın bir başka sınırlılığıdır.

Bulgular

Makalelerin yayınlandıkları yıllara göre dağılımı

Şekil 3 incelendiğinde, öğrenci bağlılığı kapsamında yapılan araştırmalarda 2013 (f=6), 2014 (f=0) ve 2019 (f=11) yıllarında bir önceki yıla göre azalma gözlemlenirken, diğer yıllarda genellikle bir önceki yıla göre artış görülmektedir. 2014 yılından 2018 yılına kadar gerçekleşen doğrusal artışın 2019 yılında kırılma yaşadığı söylenebilir. SSCI dizinli dergilerde, yıllara göre en fazla araştırma 19 araştırma ile 2018 yılında gerçekleşmişken, 2014 yılında ise başlığında öğrenci bağlılığı olan hiçbir araştırma yapılmadığı görülmektedir. 2015-2018 yılları arasında gözlenen sürekli artışın nedeni araştırmacılar tarafından öğrenci bağlılığı konusundaki alanyazındaki boşluğun doldurulmaya başlanması, araştırmacıların ilgilerinin artması ve bu konu ilgili kuramların yerleşmesi olabilir. Bu artışın zirve noktasının 2018 yılında gerçekleşmesi de öğrenci bağlılığı konusunun artık olgunlaşmaya başladığını kanıtlar niteliktedir.

Şekil 3. Yıllara göre yayınlanan makale sayısındaki değişiklikler

Makalelerin Yayınlandıkları Dergilerin Dağılımı

Tablo 1.

Araştırmada kullanılan dergiler, etki faktörleri ve incelenen makale sayısı

İndeks	Dergi Adı	Etki Faktörü (Aralık 2019)	f
Sosyal Bilimler Atıf Dizini (SSCI)	BMC Medical Education	2,317	6
	Advances in Physiology Education	2,851	4
	Higher Education Research & Development	2,45	3
	CBE-LIFE Sciences Education	3,623	3
	Teaching in Higher Education	1,883	3
	Higher Education Policy	1,478	3
	American Journal of Pharmaceutical Education	2,203	3
	Learning and Instruction	5,571	3
	International Journal of Educational Technology in Higher Education	1,935	2
	Studies in Higher Education	3,359	2
	Innovations in Education and Teaching International	1,366	2
	Journal of Computer Assisted Learning	3,257	2
	AERA Open	2,628	2
	International Review of Research in Open and Distributed Learning	2,705	2
	Physical Review Physics Education Research	1,994	2
	British Journal of Educational Technology	3,028	2
	European Journal of Psychology of Education	2,211	2
	Diğerleri		34
	Toplam		80

Tablo 1’de SSCI dizininde öğrenci bağlılığı makalelerinin en çok yayınlandığı dergilerin adları, etki faktörleri ve makale sayıları gösterilmektedir. Tablo 1’de görüldüğü gibi, toplam 6 makale ile,

BMC Medical Education adlı dergi bu alanda en çok makalenin yayınlandığı dergi olarak görülmektedir. Advances in Physiology Education dergisinde 4 makale, Higher Education Research & Development, CBE-LIFE Sciences Education, Teaching in Higher Education, Higher Education Policy, American Journal of Pharmaceutical Education ve Learning and Instruction dergilerinde üçer makale yayınlanmıştır. Öğrenci bağlılığı alanında yayınlanan makalelerin yayınlandığı dergiler ve dergilere ait etki faktörü değerleri incelendiğinde, öğrenci bağlılığı alanında yayınlanmış makalelerin yayınlandığı dergiler arasında en yüksek etki faktörüne sahip dergi “Learning and Instruction” olmuştur.

Makalelerde Çalışılan Konular

Tablo 2.

Çalışma konuları

Araştırma Konusu	f
A. Öğrenci bağlılığını belirlemeye yönelik araştırmalar	
A. 1. Çevrimiçi derse	10
A. 2. Yüz yüze derse	10
A. 3. Okula	2
A. 4. Ters yüz edilmiş sınıflarda	2
A. 5. Öğrenci bağlılığı boyutları	2
A. 6. Öğrenme topluluklarında	1
A. 7. Kurumsal sosyal öğrenme ortamlarında	1
Toplam	28
B. Öğrenci bağlılığına etkisi	
B. 1. Harmanlanmış öğrenme ortamlarının	4
B. 2. Öğrenme kuramlarının	2
B. 3. Twitter kullanmanın	1
B. 3. e-araçlarının	1
B. 4. Biyoekoloji kuramının	1
B. 6. Çevresel (ortamsal) karmaşıklığın	1
B. 7. Korku çekiciliği mesajlarının	1
B. 8. Öğrenci başarı programlarının	1
B. 10. Öğrenme analitiklerinin	1
Toplam	13
C. Öğrenci bağlılığını etkileyen faktörler	
C. 1. Derse	7
C. 2. Okula	3
C. 3. Uzaktan eğitime	1
Toplam	11
D. Öğrenci bağlılığını artırmaya yönelik araştırmalar	
D. 1. Okul iklimine yönelik müdahalelerle	1
D. 2. Sürekli değerlendirme yoluyla	1
D. 3. Öğrenci deneyimleriyle	1
D. 4. Etkileşimli bilgisayar simülasyonu	1
D. 5. Kapsayıcı ortaklıkla	1
D. 6. İletişim görevlerinin uygulanması yoluyla	1

D. 7. Dijital takım oyunu uygulamasıyla	1
D. 8. Ev ödevleri yoluyla	1
D. 9. Akran değerlendirmesi yoluyla	1
D. 10. Sanal araştırma ortamıyla	1
Toplam	10
E. Öğrenci Bağlılığına Yönelik Betimsel Çalışmalar	
E. 1. Yükseköğretimde öğrenci bağlılığı	3
E. 2. Öğrenci bağlılığının artırılması için öneriler	2
E. 3. Grup çalışması kuramı	1
E. 4. Öğrenci bağlılığı araştırmalarının ideolojisi	1
E. 5. Yetenek olgunluk modeli	1
E. 6. Kavramsal, kuramsal ve yöntemsel konular	1
Toplam	9
F. Öğrenci Bağlılığına Yönelik İnceleme Araştırmaları	
F. 1. Yükseköğretime yönelik tezler	1
F. 2. Yükseköğretime yönelik nitel makaleler	1
F. 3. Zepke tezi	1
Toplam	3
G. Öğrenci Bağlılığı Görüş Belirleme Araştırmaları	
G. 1. Öğretim görevlilerinin	1
G. 2. Eğitimcilerin	1
G. 3. Üniversite öğrencilerinin	1
Toplam	3
H. Öğrenci Bağlılığına Yönelik Diğer Araştırmalar	
H. 1. Eleştirel politika analizi	2
H. 2. Ölçek geliştirme	1
Toplam	3
Genel Toplam	80

Tablo 2 incelendiğinde, öğrenci bağlılığı kapsamında araştırma konusu olarak en fazla öğrenci bağlılığını belirlemeye yönelik araştırmalar (f=28) olduğu görülmektedir. Araştırma konusu olarak öğrenci bağlılığını belirlemeye yönelik araştırmalardan sonra en fazladan aza doğru, öğrenci bağlılığına yönelik etki araştırmaları (f=13), öğrenci bağlılığını etkileyen faktörler (f=11), öğrenci bağlılığını artırmaya yönelik araştırmalar (f=10), öğrenci bağlılığına yönelik betimsel çalışmalar (f=9), öğrenci bağlılığına yönelik inceleme araştırmaları (f=3), öğrenci bağlılığı görüş belirleme araştırmaları (f=3) olduğu görülmektedir.

Öğrenci bağlılığını belirlemeye yönelik araştırmalar içerisinde en fazladan aza doğru, çevrimiçi derse, yüz yüze derse, okula, ters yüz edilmiş sınıflarda öğrenci bağlılığını ve öğrenci bağlılığı boyutlarını belirlemeye yönelik araştırmalar olduğu görülmektedir. Öğrenci bağlılığına yönelik etki araştırmaları içerisinde en fazladan aza doğru, harmanlanmış öğrenme ortamlarının ve öğrenme kuramlarının öğrenci bağlılığına etkisine yönelik araştırmalar olduğu görülmektedir. Öğrenci bağlılığını etkileyen faktörlere yönelik araştırmaları içerisinde en fazladan aza doğru, derse ve okula öğrenci bağlılığını etkileyen faktörlere yönelik olduğu görülmektedir. Öğrenci bağlılığına yönelik betimsel çalışmalar içerisinde en fazladan aza doğru, yükseköğretimde öğrenci bağlılığı ve öğrenci bağlılığının artırılması için önerilere yönelik olduğu görülmektedir.

Makalelerin Dayandığı Kuramsal Altyapı ve Kavramsal Çerçevesel

Tablo 3.

Öğrenci bağlılığı makalelerinde kullanılan kuramsal altyapı ve kavramsal çerçeve

Kuramsal Altyapı	f	Kavramsal Çerçeve	f
A. Öğrenme kuramları		Öğrenci bağlılığı	60
A. 1. Aktif öğrenme	9	Davranışsal bağlılık	11
A. 2. İşbirlikli öğrenme	4	Bilişsel bağlılık	10
A. 3. Harmanlanmış öğrenme kuramı	4	Duyuşsal bağlılık	9
A. 4. Öğrenci merkezli öğrenme	4	Öğrenci bağlılığı boyutları	8
A. 5. Teknoloji destekli öğrenme	2	Okula bağlılık	2
A. 6. Problem tabanlı öğrenme	2	Öğrenci öğretmen etkileşimi	2
A. 7. Takım (grup) tabanlı öğrenme	2	Öğrenci bağlılığının öğeleri	2
A. 8. e-öğrenme	2	Öğrenme kaynakları	2
A. 9. Çevrimiçi öğrenme	2	Öğretmen desteği	2
A. 10. Dönüştürücü öğrenme	1	Ters yüz edilmiş sınıf yaklaşımı	2
A. 11. Durum (vaka) tabanlı öğrenme	1	Okul tükenmişliği	2
A. 12. Bilişsel öğrenme kuramı	1	Öğrenci bağlılığını etkileyen faktörler	2
A. 13. Katılımcı öğrenme	1	Diğerleri	34
A. 14. Senaryo tabanlı öğrenme	1	Genel Toplam	148
A. 15. Öğretmen merkezli öğrenme	1		
A. 16. Eleştirel öğrenme	1		
A. 17. Oyun tabanlı öğrenme	1		
A. 18. Yaşam boyu öğrenme	1		
A. 19. Kendi kendine öğrenme	1		
A. 20. Yetişkin öğrenme	1		
A. 21. Yüz yüze öğrenme	1		
A. 22. Derin öğrenme	1		
A. 23. Akran öğrenme	1		
Toplam	45		
B. Akış kuramı	3		
C. Etkinlik kuramı	2		
D. Kendi kaderini tayin etme kuramı	2		
E. Kendi kendini (öz) düzenleme kuramı	2		
F. Bloom taksonomisi	2		
Diğerleri	13		
Genel Toplam	69		

Tablo 3 incelendiğinde, araştırmaların kuramsal altyapısında en çok kullanılan kuramın aktif öğrenme kuramı (f=9) olduğu görülmektedir. Araştırmaların kuramsal alt yapısında kullanılan diğer kuramlar en fazladan aza doğru işbirlikli öğrenme kuramı (f=4), harmanlanmış öğrenme kuramı (f=4), öğrenci merkezli öğrenme kuramı (f=4), akış kuramı (f=3), etkinlik kuramı (f=2), kendi kaderini tayin etme kuramı (f=2), kendi kendini (öz) düzenleme kuramı (f=2), Bloom taksonomisi (f=2), teknoloji

destekli öğrenme kuramı (f=2), problem tabanlı öğrenme kuramı (f=2), takım (grup) tabanlı öğrenme kuramı (f=2), e-öğrenme kuramı (f=2), çevrimiçi öğrenme kuramı (f=2) şeklinde sıralanmaktadır.

Tablo 3 incelendiğinde, araştırmaların kavramsal çerçevesi olarak en çok öğrenci bağlılığı (f=60) kullanıldığı görülmektedir. Araştırmaların kavramsal çerçevesi olarak en fazladan aza doğru davranışsal bağlılık (f=11), bilişsel bağlılık (f=10), duyuşsal bağlılık (f=9), öğrenci bağlılığı boyutları (f=8), okula bağlılık (f=2), öğrenci öğretmen etkileşimi (f=2), öğrenci bağlılığının öğeleri (f=2), öğrenme kaynakları (f=2), öğretmen desteği (f=2), ters yüz edilmiş sınıf yaklaşımı (f=2), okul tükenmişliği (f=2), öğrenci bağlılığını etkileyen faktörler (f=2) şeklinde sıralanmaktadır.

Tablo 3 incelendiğinde, öğrenci bağlılığının öğrenme kuramlarından beslenen bir kavram olması nedeniyle, öğrenme kuramlarının kavramsal altyapı olarak kullanılmasının doğal bir bulgu olduğu söylenebilir. Kavramsal çerçeve bağlamında ise, çalışmanın konusu olan öğrenci bağlılığının en yoğun olarak kullanılmasının beklenen bir bulgu olduğu yorumlanabilir. Öğrenci bağlılığı boyutları da doğrudan ilişkili kavramlar olarak kavramsal çerçeve tablosunda yer almaktadır.

Makalelerde Kullanılan Yöntemlerin Dağılımı

Tablo 4.
Öğrenci bağlılığı makalelerinde kullanılan yöntemler

Yöntem	f
A. Nicel	
A. 1. Belirtilmemiş	19
A. 2. Ön test son test yarı deneysel tasarım	7
A. 3. İlişkisel yöntem	5
A. 4. İlişkisel tarama	4
A. 5. Deneysel örnekleme	4
A. 6. Karşılaştırmalı gözlemsel	1
Toplam	40
B. Nitel	
B. 1. Belirtilmemiş	11
B. 1. Fenomenoloji	2
B. 2. Eylem araştırması	2
B. 3. Durum çalışması	1
Toplam	16
C. Kuramsal	
C. 1. Betimsel çalışma	15
Toplam	15
D. Karma	
D. 1. Belirtilmemiş	7
Toplam	7
E. Tarama	1
F. Belirtilmemiş	1
Genel Toplam	80

Tablo 4 incelendiğinde, öğrenci bağlılığı kapsamında gerçekleştirilen çalışmalarda en fazla nicel (f=40) yöntemlerin yer aldığı görülmektedir. Araştırmalarda kullanılan yöntem olarak nicel yöntemlerden sonra en yüksekten düşüğe, nitel (f=16), kuramsal (f=15), karma (f=7), tarama (f=1) yöntemi kullanılan araştırmaların olduğu görülmektedir. Nicel yöntem kullanılan araştırmalarda model olarak sayıca en fazladan aza doğru ön test son test yarı deneysel tasarım (f=7), ilişkisel yöntem (f=5), ilişkisel tarama (f=4), deneysel örnekleme (f=4) kullanılan araştırmalar olduğu anlaşılmaktadır. Nitel yöntem kullanılan araştırmalarda model olarak en fazladan aza doğru fenomenoloji (f=2) ve eylem araştırması (f=2) olduğu görülmektedir. Karma yöntem kullanılan araştırmaların hiçbirinde herhangi bir model belirtilmemiştir.

Makalelerde Kullanılan Çalışma Gruplarının Dağılımı

Tablo 5.
Öğrenci bağlılığı makalelerinde kullanılan çalışma grupları

Çalışma Grupları	f
Üniversite öğrencileri	39
Lise öğrencileri	12
Ortaokul öğrencileri	11
Öğretmenler	8
İlkokul öğrencileri	3
Öğretim görevlileri	2
Doktora öğrencileri	1
Okul müdürleri	1
Özel eğitim öğrencileri	1
Yüksek lisans öğrencileri	1
Toplam	79

Tablo 5 incelendiğinde, araştırmalarda kullanılan çalışma grupları olarak en fazladan aza doğru üniversite öğrencileri (f=39), lise öğrencileri (f=12), ortaokul öğrencileri (f=11), öğretmenler (f=8), ilkokul öğrencileri (f=3), öğretim görevlileri (f=2), doktora öğrencileri (f=1), okul müdürleri (f=1), özel eğitim öğrencileri (f=1) ve yüksek lisans öğrencilerinden (f=1) veri toplandığı görülmektedir.

Tablo 5 incelendiğinde, öğrencilerin makalelerde örneklem olarak en fazla tercih edilmesinin nedeninin, bu grubun öğrenci bağlılığı araştırmalarının hedefinde olmasından kaynaklandığı söylenebilir. Ayrıca, okul öncesi, ilk, orta ve lise öğrencilerinden veri toplanılarak yapılmış araştırmaların azlığından dolayı, bu kademelerden verilerin toplandığı daha fazla araştırmaya ihtiyaç olduğu anlaşılmaktadır.

Makalelerde Kullanılan Veri Toplama Araçlarının Dağılımı

Tablo 6.
Öğrenci bağlılığı makalelerinde kullanılan veri toplama araçları

Veri Toplama Aracı	f
Ölçek	26
Anket	21
Görüşme formu	17

Başarı testi	14
Gözlem formu	6
Doküman	3
Toplam	87

Tablo 6 incelendiğinde, veri toplama aracı olarak en fazladan aza doğru ölçek (f=26), anket (f=21), görüşme formu (f=17), başarı testi (f=14), gözlem formu (f=6) ve doküman (f=3) kullanıldığı görülmektedir.

Makalelerde kullanılan veri analiz tekniklerinin dağılımı

Tablo 7.

Öğrenci bağlılığı makalelerinde kullanılan analizler

Analiz Tekniği	f
Betimsel analiz	50
ANOVA	18
Korelasyon analizi	16
t testi	14
Ki kare testi	14
Faktör analizi	8
İçerik analizi	3
Mann-Whitney U-testi	3
Küme analizi	3
Regresyon analizi	3
MANOVA	3
Kruskal-Wallis H-testi	2
Sosyal ağ analizi	1
Doküman analizi	1
Toplam	139

Tablo 7 incelendiğinde, araştırmalarda kullanılan analiz olarak en fazladan aza doğru betimsel analiz (f=50), ANOVA (f=18), korelasyon analizi (f=16), t testi (f=14), ki kare testi (f=14), faktör analizi (f=8), içerik analizi (f=3), Mann-Whitney U-testi (f=3), Küme analizi (f=3), regresyon analizi (f=3), MANOVA (f=3), Kruskal-Wallis H-testi (f=3), Sosyal ağ analizi (f=1) ve doküman analizi (f=1) kullanıldığı görülmektedir.

Öğrenci bağlılığı makalelerinde kullanılan analizler incelendiğinde, çalışmalarda basit analiz teknikleri kullanıldığı görüldüğünden dolayı, çoklu regresyon, yol analizi, ayırıcı fonksiyon analizi, meta sentez, meta analiz gibi daha derinlemesine analizlerin yapıldığı çalışmalara ihtiyaç olduğu söylenebilir. Çalışmaların büyük bölümünün kuramsal çalışmalardan oluşması da gelişmiş nicel analizlerin sayıca az olmasının nedeni olabilir.

Makalelerde kullanılan anahtar kelimelerin dağılımı

Tablo 8.
Öğrenci bağlılığı makalelerinde anahtar sözcük analizi

Anahtar Kelimeler	f
Öğrenci bağlılığı	47
Yükseköğretim	7
Başarı	6
Neoliberalizm	4
Harmanlanmış öğrenme	4
Aktif öğrenme	3
Katılım	3
Psikoloji	3
Ölçüm	3
Tıp eğitimi	3
Motivasyon	3
e-öğrenme	2
Öğrenme ortamı	2
Deneyim	2
Lisans	2
Eğitim	2
Teknoloji destekli öğrenme	2
Müfredat reformu	2
Okul iklimi	2
Kitlesel açık çevrimiçi dersler	2
Öğrenme analitikleri	2
Öğrenci başarısı	2
Okul tükenmişliği	2
İdeoloji	2
Davranışsal bağlılık	2
Duyuşsal bağlılık	2
Öğrenci güveni	2
Ters yüz edilmiş sınıf	2
İşbirlikli öğrenme	2
Öğrenme toplulukları	2
Diğerleri	123
Toplam	247

Tablo 8 incelendiğinde, anahtar kelime olarak en fazla öğrenci bağlılığı (f=47) anahtar kelimesinin kullanıldığı görülmektedir. Araştırmalarda kullanılan diğer anahtar kelimeler en fazladan aza doğru yüksek öğretim (f=7), başarı (f=6), neoliberalizm (f=4), harmanlanmış öğrenme (f=4), aktif öğrenme (f=3), katılım (f=3), psikoloji (f=3), ölçüm (f=3), tıp eğitimi (f=3), motivasyon (f=3), e-öğrenme (f=2), öğrenme ortamı (f=2), deneyim (f=2), lisans (f=2), eğitim (f=2), teknoloji destekli öğrenme (f=2), müfredat reformu (f=2), okul iklimi (f=2), kitlesel açık çevrimiçi dersler (f=2), öğrenme analitikleri (f=2), öğrenci başarısı (f=2), okul tükenmişliği (f=2), ideoloji (f=2), davranışsal bağlılık (f=2),

Tıp eğitimi konusuna odaklanan bir dergide yüksek sayıda öğrenci bağlılığı makalesi yayınlanması bu konunun tıp eğitiminde güncel ve popüler bir konu olduğunu gösterir niteliktedir. Öğrenci bağlılığı kapsamında 17 dergide birden fazla makale yayınlanarak bu dergilerde toplam 46 adet makale yayınlanmıştır. Eğitim alanında faaliyet gösteren bu prestijli dergilerin öğrenci bağlılığı kapsamında en çok makalenin yayınlandığı dergiler olması bu konunun önemini ortaya koymaktadır. Öğrenci bağlılığı alanında yayınlanan makalelerin yayınlandığı dergiler ile ilgili elde edilen bulgular Bond (2020) tarafından gerçekleştirilen araştırma bulguları ile benzerlik göstermektedir. Bond (2020), ters çevrilmiş öğrenme yaklaşımının öğrenci bağlılığını nasıl artırdığını ve nasıl etkilediğini daha iyi anlamak ve gelecekteki uygulama ve araştırmalarda uygulayıcılara ve araştırmacılara rehberlik etmek için sistematik tarama modeli ile desenlenen bir araştırma gerçekleştirmiştir. Araştırmada ters çevrilmiş öğrenme ve K-12'de öğrenci bağlılığı ile ilgili 107 araştırma analiz edilmiştir. Araştırma sonucunda, analiz edilen 62 makale 42 farklı dergide yayınlanmıştır. 10 adet dergide birden fazla makale yayınlanmıştır.

Öğrenci bağlılığı kapsamında yayınlanan makalelerde kullanılan araştırma konuları incelendiğinde, öğrenci bağlılığı kapsamında araştırma konusu olarak en fazla öğrenci bağlılığını belirlemeye yönelik araştırmalar olduğu görülmektedir. Alanyazında Henrie, Halverson ve Graham (2015) tarafından teknoloji destekli öğrenme uygulamalarında öğrenci bağlılığının nasıl ölçüldüğünü belirlemek için öğrenme ortamlarında öğrenci bağlılığını ölçen bir araştırma bulunmaktadır. Henrie, Halverson ve Graham (2015) tarafından gerçekleştirilen araştırma sonucunda, analiz edilen 176 araştırma içinde 54 araştırmada yüz yüze derslerde, 23 araştırmada çevrimiçi ya da uzaktan derslerde, 11 araştırmada harmanlanmış öğrenme ortamlarında öğrenci bağlılığı ölçülmüştür. Ancak öğrenci bağlılığı kapsamında tüm konuları inceleyen bir araştırma bulunmamaktadır. Bu durum, bu araştırmanın öğrenci bağlılığı kapsamında özgün bir durum değerlendirme çalışması olduğunu göstermektedir.

Öğrenci bağlılığı kapsamında yayınlanan makalelerde kullanılan kuramsal altyapı incelendiğinde, araştırmaların kuramsal altyapısında en çok kullanılan kuramın aktif öğrenme kuramı olduğu görülmektedir. Bu sonuç, araştırmalarda öğrenci bağlılığı çerçevesinde kullanılacak kuramsal altyapılar kapsamında genel bir durum değerlendirmesini göstermesi açısından önemlidir. Alanyazında öğrenci bağlılığı kapsamında yayınlanan makalelerde kullanılan kuramsal altyapıları inceleyen benzer bir bulguya rastlanmamıştır.

Öğrenci bağlılığı kapsamında yayınlanan makalelerde kullanılan kavramsal çerçeve incelendiğinde, araştırmaların kavramsal çerçevesi olarak en çok öğrenci bağlılığı kullanıldığı görülmektedir. Bu sonuç, araştırmalarda öğrenci bağlılığı çerçevesinde kullanılacak kavramsal çerçeveler kapsamında genel bir durum değerlendirmesini göstermesi açısından önemlidir. Alanyazında öğrenci bağlılığı kapsamında yayınlanan makalelerde kullanılan kavramsal çerçeveleri inceleyen benzer bir bulguya rastlanmamıştır.

Öğrenci bağlılığı kapsamında yayınlanan makalelerin araştırma yöntemleri incelendiğinde, öğrenci bağlılığı kapsamında gerçekleştirilen çalışmalarda en fazla nicel yöntemlerin yer aldığı görülmektedir. Araştırmada incelenen makalelerde kullanılan araştırma yöntemleri ile ilgili elde edilen sonuçlar, Bond'un (2020) ve Montgomery'nin (2019) araştırma sonuçlarında paylaşılan araştırma yöntemleri ile benzerlik, araştırma yöntemlerinin kullanılma sıklıkları ile farklılık göstermektedir. Bond (2020) tarafından gerçekleştirdikleri araştırma sonucunda, analiz edilen 107 araştırma içinde 44 çalışmada (%41) nicel yöntemler, 32 çalışmada (%30) nitel yöntemler ve 31 çalışmada (%29) karma yöntemler kullanılmıştır. Bu çalışmada elde edilen bulgu ile Bond (2020) tarafından elde edilen bulguların birbirini doğruladığı söylenebilir. Montgomery (2019), yükseköğretimde öğrenci bağlılığı ve uluslararasılaşma ile ilgili tezleri analiz etmek için tarama modeli

ile desenlenen bir araştırma gerçekleştirmiştir. Araştırmada yükseköğretimde öğrenci bağlılığı ve uluslararasılaşma ile ilgili 94 doktora tezi analiz edilmiştir. Araştırma sonucunda, analiz edilen 94 doktora tezi içinde yöntem olarak sırasıyla sadece nitel ve karma yöntemler kullanılmıştır.

Öğrenci bağlılığı kapsamında yayınlanan makalelerin araştırma modelleri incelendiğinde, nicel yöntem kullanılan araştırmalarda model olarak sayıca en fazladan aza doğru ön test son test yarı deneysel tasarım, ilişkisel yöntem, ilişkisel tarama, deneysel örnekleme kullanılan araştırmalar olduğu anlaşılmaktadır. Nitel yöntem kullanılan araştırmalarda model olarak en fazladan aza doğru fenomenoloji ve eylem araştırması olduğu görülmektedir. Karma yöntem kullanılan araştırmaların hiçbirinde herhangi bir model belirtilmemiştir. Araştırmada incelenen makalelerde kullanılan araştırma modelleri ile ilgili elde edilen sonuçlar, Bond (2020)'un araştırma sonuçlarında paylaşılan araştırma yöntemleri ile benzerlik, araştırma yöntemlerinin kullanılma sıklıkları ile farklılık göstermektedir. Bond (2020) tarafından gerçekleştirildiği araştırma sonucunda, analiz edilen 107 araştırma içinde en sık kullanılan model, geleneksel yüz yüze ile çevrilmiş sınıf öğrenme yöntemlerini kullanan bir sınıfla karşılaştıran ön test son test yarı deneysel tasarım modelidir (%36, n=39). Araştırmalarda kullanılan diğer modeller, 23 çalışmada (%21) eylem araştırması modeli, 13 çalışmada (%12) durum çalışması modeli kullanılmıştır.

Öğrenci bağlılığı kapsamında yayınlanan makalelerde kullanılan çalışma grupları incelendiğinde, araştırmalarda kullanılan çalışma grupları bağlamında en fazladan aza doğru üniversite öğrencileri, lise öğrencileri, ortaokul öğrencileri, öğretmenler, ilkökul öğrencileri, öğretim görevlileri, doktora öğrencileri, okul müdürleri, özel eğitim öğrencileri ve yüksek lisans öğrencilerinden veri toplandığı görülmektedir. Araştırmada elde edilen makalelerde kullanılan çalışma grupları ile ilgili elde edilen sonuçlar Bond (2020), Henrie, Halverson ve Graham (2015) tarafından yapılan araştırma sonuçlarında paylaşılan çalışma grupları ile benzerlik, çalışma gruplarının kullanılma sıklıkları ile farklılık göstermektedir. Bond (2020) tarafından gerçekleştirilen araştırma sonucunda, analiz edilen 107 araştırma içinde veri kaynağı olarak %56,1 ile 60 araştırmada öğrencilerden, %27,1 ile 29 araştırmada hem öğrencilerden hem de öğretmenlerden, 2 araştırma ebeveynlerden, 1 araştırmada da müdürlerden veri toplanmıştır. Veri kaynağı olarak kullanılan öğrencilerin sınıf düzeyleri 4. sınıftan 12. sınıfa kadar değişmektedir. Araştırmalarda en sık çalışılan grup 9. sınıf öğrencileri (%32), bunu 11. sınıf öğrencileri (%26) ve 8. sınıf öğrencileri (%22) izlemektedir. Henrie, Halverson ve Graham (2015) tarafından gerçekleştirilen araştırma sonucunda, analiz edilen 176 araştırma içinde 47 araştırmada lisans öğrencilerinden, 19 araştırmada hem mezun hem de lisans öğrencilerinden, 15 araştırmada 7. sınıftan 12. sınıfa kadar öğrencilerden, 14 araştırmada mezun olanlardan, 9 araştırmada 1. sınıftan 12. sınıfa kadar öğrencilerden, 9 araştırmada 1. sınıftan 6. sınıfa kadar öğrencilerden veri toplanmıştır.

Öğrenci bağlılığı kapsamında yayınlanan makalelerde kullanılan veri toplama araçları incelendiğinde, veri toplama aracı olarak en fazladan aza doğru ölçek, anket, görüşme formu, başarı testi, gözlem formu ve doküman kullanıldığı görülmektedir. Araştırmada incelenen makalelerde kullanılan veri toplama araçları ile ilgili elde edilen sonuçlar Bond (2020) ve Henrie, Halverson ve Graham (2015) tarafından yapılan araştırma sonuçlarında paylaşılan veri toplama araçları ile benzerlik, veri toplama araçlarının kullanılma sıklıkları ile farklılık göstermektedir. Bond (2020) tarafından yürütülen araştırma sonucunda, nicel araştırmalarda öğrenci bağlılığı anket, ölçek ve başarı testleri yoluyla ölçülmüştür. Nitel araştırmalarda öğrenci bağlılığı genellikle görüşme formları, açık uçlu anket soruları ve gözlemler yoluyla ölçülmüştür. Analiz edilen 107 araştırma içinde veri toplama aracı olarak en sık kullanılan anket (% 68, n=73) olmuştur. Anketin ardından veri toplama aracı olarak sırasıyla görüşme formları (% 48, n=51), başarı testleri (% 45, n=48) ve gözlem formları (%30, n=32) kullanılmıştır. Henrie, Halverson ve Graham (2015), teknoloji destekli öğrenme uygulamalarında öğrenci bağlılığının nasıl ölçüldüğünü belirlemek için tarama modeli ile desenlenen

bir araştırma gerçekleştirmiştir. Araştırmada 176 makale analiz edilmiştir. Araştırma sonucunda, analiz edilen 176 araştırmanın %61,1'inde ölçekler veya anketler, %39,8'inde görüşme formları, açık uçlu anket soruları ve gözlem formları, %34,4'inde teslim edilen ödev sayısı veya bir ödevde harcanan süre de dahil olmak üzere gözlemlenen veya izlenen davranışların sıklığı ile ilgili sıklık puanları, %11,5'inde performans ve etkileşimi ölçmek için alternatif yöntemler olarak bildirilen biyo-fizyolojik sensörler aracılığı ile veriler toplanmıştır.

Öğrenci bağlılığı kapsamında yayınlanan makalelerde kullanılan analiz teknikleri incelendiğinde, araştırmalarda kullanılan analiz olarak en fazladan aza doğru betimsel analiz, ANOVA, korelasyon analizi, t testi, ki kare testi, faktör analizi, içerik analizi, Mann-Whitney U-testi, küme analizi, regresyon analizi, MANOVA, Kruskal-Wallis H-testi, sosyal ağ analizi ve doküman analizi kullanıldığı görülmektedir. Alanyazında öğrenci bağlılığı kapsamında yayınlanan makalelerde kullanılan analiz tekniklerini inceleyen benzer bir bulguya rastlanmamıştır.

Öğrenci bağlılığı kapsamında yayınlanan makalelerde kullanılan anahtar kelimeler incelendiğinde, anahtar kelime olarak en fazla öğrenci bağlılığı kullanıldığı görülmektedir. Araştırmalarda kullanılan diğer anahtar kelimeler en fazladan aza doğru yüksek öğretim, başarı, neoliberalizm, harmanlanmış öğrenme, aktif öğrenme, katılım, psikoloji, ölçüm, tıp eğitimi, motivasyon, e-öğrenme, öğrenme ortamı, deneyim, lisans, eğitim, teknoloji destekli öğrenme, müfredat reformu, okul iklimi, kitlesel açık çevrimiçi dersler, öğrenme analitikleri, öğrenci başarısı, okul tükenmişliği, ideoloji, davranışsal bağlılık, duyuşsal bağlılık, öğrenci güveni, ters yüz edilmiş sınıf, işbirlikli öğrenme, öğrenme toplulukları şeklinde sıralanmaktadır. Makalelerde kullanılan anahtar kelime olarak yer verilmeyen 123 adet birer defa kullanılmış anahtar kelime bulunduğu belirlenmiştir. Anahtar kelimeler, yapılan araştırmaların içeriğinin ve konusunun özeti olarak vurgulanmak istenen noktaların belirlenmesini sağlamaktadır. Bu sonuç, araştırmalarda öğrenci bağlılığı kapsamında yapılan araştırmalarda hangi noktaların vurgulandığını göstermesi açısından önemlidir. Alanyazında öğrenci bağlılığı kapsamında yayınlanan makalelerde kullanılan kuramsal anahtar kelimeleri inceleyen benzer bir bulguya rastlanmamıştır.

Öneriler

Bu araştırmada elde edilen bulgular incelendiğinde, öğrenci bağlılığı ile ilgili çalışmalar daha çok nicel yöntem ile desenlendiği için nitel ve karma yöntem ile desenlenmiş daha çok araştırma gerçekleştirilmesi önerilebilir. Bu çalışmada, ölçek, anket ve görüşme gibi veri toplama araçlarının yoğun olarak kullanıldığı sonucuna ulaşılmıştır. Öğrenci bağlılığı kapsamında yapılacak çalışmalarda kullanılacak veri toplama araçlarının çeşitlendirilmesi ve öğrenci analitikleri gibi yenilikçi veri toplama araçlarının kullanılması gerektiği söylenebilir. Öğrenci bağlılığı kapsamında yapılan çalışmalarda betimsel analiz, ANOVA, korelasyon analizi ve t-testi gibi analiz teknikleri kullanıldığı görüldüğünden dolayı, yapısal eşitlik modelleri, çoklu regresyon, yol analizi, ayırıcı fonksiyon analizi, meta sentez, meta analiz gibi daha derinlemesine analizlerin yapıldığı çalışmalara gereksinim olduğu söylenebilir.

Bu araştırmada kullanılan çalışma grupları olarak en fazla üniversite öğrencilerinden veri toplandığı göz önünde bulundurulduğunda elde edilen bulgular, başta açık ve uzaktan öğrenme hizmeti veren kurumlarda öğrenim gören öğrenciler olmak üzere, bu becerilerin kazandırılmasına yönelik olarak çeşitli kurumlarda uygulamaların gerçekleştirilmesi için bir yol haritası olarak kullanılabilir. Araştırmalarda, öğretme-öğrenme süreçlerinde bizzat sorumluluk sahibi öğretmen ve öğrencilerle daha fazla araştırma gerçekleştirilmesi gerektiği söylenebilir.

Bu çalışmada elde edilen bulgular kapsamında, öğrenci bağlılığı kapsamında çalışılan konular arasında daha az çalışılmış konular araştırma konusu yapılarak daha fazla araştırma gerçekleştirilmesi sağlanabilir. Öğrenci bağlılığı kapsamında yapılacak çalışmaların bulgularının yorumlanmasında kullanılacak kuramsal temeller ile araştırma probleminin gerekçelendirilmesinde kullanılacak kavramsal çerçevelerin daha zengin olması gerektiği söylenebilir.

Kaynakça

- Aparicio, G., Iturralde, T., & Maseda, A. (2021). A holistic bibliometric overview of the student engagement research field. *Journal of Further and Higher Education*, 45(4), 540-557. <https://doi.org/10.1080/0309877X.2020.1795092>
- Bellibaş, M. Ş., & Gümüş, S. (2018). *Eğitim yönetiminde sistematik derleme çalışmaları*. K. Beycioğlu, N. Özer, & Y. Kondakçı (Ed.). *Eğitim yönetiminde araştırma içinde* (s. 505-507). Ankara: Pegem Akademi.
- BMC (2020). *BMC Medical Education – About*. <https://bmcomeduc.biomedcentral.com/about>
- Bolliger, D. U., & Martin, F. (2018). Instructor and student perceptions of online student engagement strategies. *Distance Education*, 39(4), 568-583. <https://doi.org/10.1080/01587919.2018.1520041>
- Bond, M. (2020). Facilitating student engagement through the flipped classroom approach in K-12: A systematic review. *Computers & Education*, 151. <https://doi.org/10.1016/j.compedu.2020.103819>
- Claro, M., & Ananiadou, K. (2009). *21st century skills and competences for new millennium learners in OECD countries (OECD education working papers No. 41)*. <https://doi.org/10.1787/218525261154>
- Çalık, M., & Sözbilir, M. (2014). İçerik analizinin parametreleri. *Eğitim ve Bilim*, 39(174), 33-38.
- Ergün, E. (2014). *Ağsal öğrenme ortamlarında sosyal ağ yapısı ve sosyal olabilmenin öğrenci bağlılığı üzerindeki etkisi*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Ergün, E., Usluel, Y. K. (2015). Çevrimiçi öğrenme ortamlarında öğrenci bağlılık ölçeğinin Türkçe uyarlaması: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Eğitim Teknolojisi Kuram ve Uygulama*, 5(1), 18-33. <https://doi.org/10.17943/etku.64661>
- Fredericks, J. A., Blumenfeld, P. C. ve Paris, A. H. (2004). School engagement: Potential of the concept, state of the evidence. *Review of Educational Research*, 74, 59 – 109. <https://doi.org/10.3102/00346543074001059>
- Gray, J. A., & DiLoreto, M. (2016). The effects of student engagement, student satisfaction, and perceived learning in online learning environments. *International Journal of Educational Leadership Preparation*, 11(1).
- Günüç, S. (2013). *Teknolojinin öğrenci bağlılığındaki rolü ve derste teknoloji kullanımı ile öğrenci bağlılığı arasındaki ilişkilerin incelenmesi*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Henrie, C. R., Halverson, L. R., Graham, C. R. (2015). Measuring student engagement in technology-mediated learning: A review. *Computers & Education*, 90, 36-53. <https://doi.org/10.1016/j.compedu.2015.09.005>
- Hew, K. F., Qiao, C., & Tang, Y. (2018). Understanding student engagement in large-scale open online courses: A machine learning facilitated analysis of student's reflections in 18 highly rated MOOCs. *International Review of Research in Open and Distributed Learning*, 19(3). <https://doi.org/10.19173/irrodl.v19i3.3596>
- Karakoç, M. (2019). *Uzaktan eğitim öğrencilerinin bağlılık düzeylerinin akıllı telefon bağımlılıkları, öz-düzenleme ve öz-yeterlik becerileri ile ilişkisinin modellenmesi*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Lei, H., Cui, Y., Zhou, W. (2018). Relationships between student engagement and academic achievement: A meta-analysis. *Social Behavior and Personality*, 46(3), 517-528.
- Ma, J., Han, X., Yang, J., Cheng, J. (2015). Examining the necessary condition for engagement in an online learning environment based on learning analytics approach: The role of the instructor. *The Internet and Higher Education*, 24, 26–34. <https://doi.org/10.1016/j.iheduc.2014.09.005>
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Montgomery, C. (2019). Surfacing “Southern” perspectives on student engagement with internationalization: Doctoral theses as alternative forms of knowledge. *Journal of Studies in International Education*, 23(1), 123-138. <https://doi.org/10.1177/1028315318803743>
- Schindler, L. A., Burkholder, G. J., Morad, O. A., Marsh, C. (2017). Computer-based technology and student engagement: a critical review of the literature. *International Journal of Educational Technology in Higher Education*, 14(1), 1-28. <https://doi.org/10.1186/s41239-017-0063-0>

- Vaismoradi, M., Turunen, H., & Bondas, T. (2013). Content analysis and thematic analysis: Implications for conducting a qualitative descriptive study. *Nursing & health sciences*, 15(3), 398-405. <https://doi.org/10.1111/nhs.12048>
- Web of Science (2020). *Web of science*. 5 Temmuz 2020 tarihinde <https://clarivate.com/webofsciencelgroup/solutions/webofscience-ssci/> adresinden erişilmiştir.
- Wimpenny, K., Savin-Baden, M. (2013). Alienation, agency and authenticity: A synthesis of the literature on student engagement. *Teaching in Higher Education*, 18(3), 311-326. <https://doi.org/10.1080/13562517.2012.725223>
- Yıldırım, A., ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık: Ankara.
- Yıldırım, Y. (2021). *Açık ve uzaktan öğrenenlerin 21. yüzyıl öğrenme becerileri düzeyleri ile açık ve uzaktan eğitim ortamlarındaki bağlılık düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- Zhang, Z. V., Hyland, K. (2018). Student engagement with teacher and automated feedback on L2 writing. *Assessing Writing*, 36(36), 90-102. <https://doi.org/10.1016/j.asw.2018.02.004>